

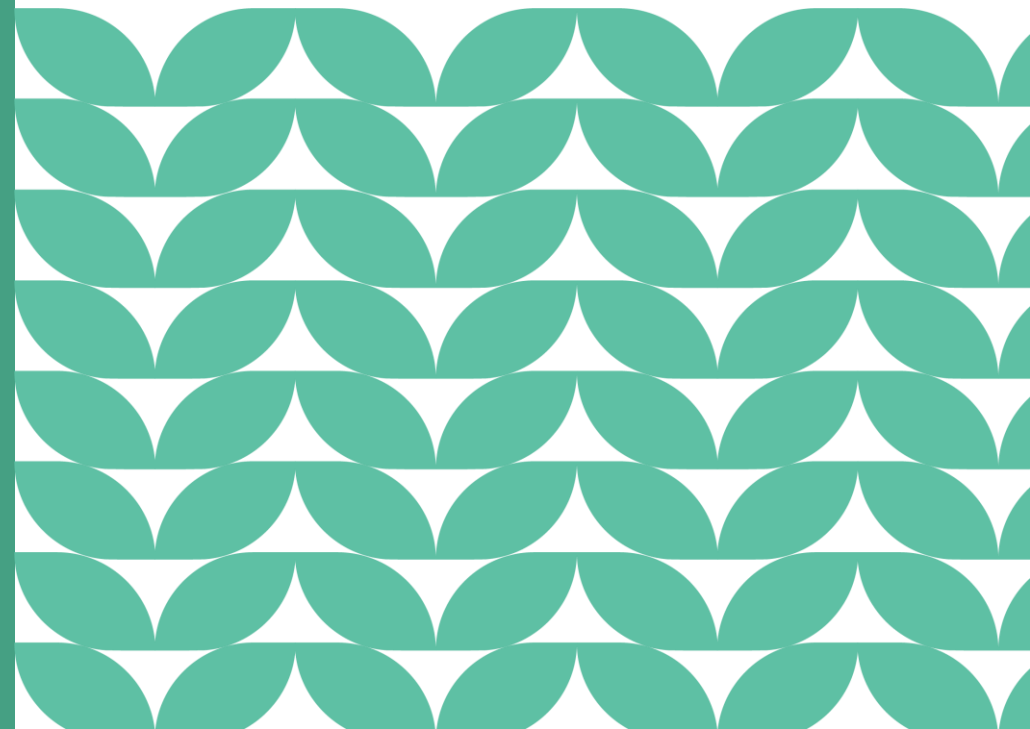
Valtuustoaloite:

Lapsistrategia Järvenpäähän

Opetus- ja kasvatuslautakunta 13.12.2022
Johtava asiantuntija Saara Ojala

Järvenpää

Kansallisesta lapsistrategiasta

Lapsistrategialla luodaan lapsen oikeuksia kunnioittava, lapsi- ja perhemyönteinen Suomi. Lisäksi lapsistrategialla turvataan lapsia koskevien perus- ja ihmisoikeusvelvoitteiden tavoitteellinen ja johdonmukainen toteuttaminen, erityisesti YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisesti.

Strategiaa tarvitaan ennen kaikkea siksi, että

- 1) lapsen oikeuksien kannalta tärkeät päätökset ja linjaukset ovat usein hajanaisia eivätkä aina perustu johdonmukaisesti Suomen perus- ja ihmisoikeusvelvoitteiden kunnioittamiseen, ja sen vuoksi
- 2) lapsen oikeuksien toteutuminen riippuu käytännössä paljolti hänen taustastaan, perheestään ja muista vastaavista seikoista.

Keskeisenä tavoitteena on luoda kestävä, johdonmukainen ja pitkäjänteinen pohja kansalliselle lapsi- ja perhepolitiikalle. Strategialla kehitetään lapsia ja perheitä koskevaa päätöksentekoa, yhteistyötä ja toimintatapoja niin, että siinä huomioidaan kaikilla hallinnon aloilla ja tasoilla kattavasti ja systemaattisesti perus- ja ihmisoikeusvelvoitteet.

Kunakin hallituksen tehtävänä on laatia ja toteuttaa tarkempi **toimeenpanosuunnitelma** lapsistrategian linjausten toteuttamiseksi hallituskaudellaan.

Kansallisen lapsistrategian pääajatuksat pähkinänkuoressa

- I. Strategialla luodaan aidosti lapsi- ja perhemyönteinen, lapsen oikeuksia kunnioittava Suomi.
- II. Lapsen oikeudet ja asema vakiinnutetaan niin, että lapset huomioidaan johdonmukaisesti kaikessa poliittisessa ja tosiasiallisessa toiminnassa muiden yhteiskunnan jäsenten rinnalla, ja että lapset saavat tietoa heille kuuluvista oikeuksista.
- III. Haavoittuvassa asemassa olevien lasten asema turvataan ja heidän tarpeensa tunnustetaan paremmin.

Kansallinen lapsistrategia koskee siten kaikkia alle 18-vuotiaita. Lisäksi strategiassa ja sen toimeenpanossa huomioidaan laajasti perheet, joissa lapset elävät, sekä lapsuuden ja aikuisuuden nivelvaiheessa olevat nuoret aikuiset.

Lasten ja nuorten hyvinvointityö kuntien näkökulmasta (1/2)

- Kunnat eivät ole Kansallisen lapsistrategian pohjalta varsinaisesti *velvoitettuja* laatimaan erillistä "lapsistrategiaa", sillä kuntien toimintaa ohjaa lainsäädäntö, eivät valtakunnalliset strategiat.
- Lapsia ja nuoria koskevaa lainsäädäntöä ovat esimerkiksi Varhaiskasvatuslaki (540/2018), Perusopetuslaki (628/1998), Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002), Lastensuojelulaki (417/2007), Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (986/1998), Laki varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista (1503/2016), Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta (1128/1996), Laki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä (569/2009), Sosiaalihuoltolaki (1301/2014), Perhehoitolaki (263/2015), Asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (Finlex 338/2011) jne.

Myös perusteet opetus- ja varhaiskasvatussuunnitelmille löytyvät lainsäädännöstä.

Lasten ja nuorten hyvinvointityö kuntien näkökulmasta (2/2)

- Lapsivaikutusten arvioinnin (LAVA) perustana on YK:n lapsen oikeuksien sopimus. Lapsivaikutusten arviointi on tavanomaista kunnan toimintaa ja osa päätöksentekoprosessia. Se ei ole lapsiin kohdistuvaa ”hyväntekeväisyyttä” tai ylimääräistä toimintaa. Lapsivaikutusten arviointi mahdollistaa, että lasten edut otetaan lapsia koskevissa päätöksissä huomioon lapsen oikeuksien sopimuksen edellyttämällä tavalla. Lasten ja nuorten kuuleminen on tärkeä osa lapsivaikutusten arviointia.

Myös lainsäädäntöön perustuvat opetus- ja varhaiskasvatussuunnitelmat edellyttävät, että lapsivaikutuksia arvioidaan.

- On tyypillistä, että kunnat ovat laatineet erillisiä hyvinvointisuunnitelmia esimerkiksi ikäihmisille, lapsille jne. Myös Järvenpäässä on aiemmin ollut erillinen lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, mutta se yhdistettiin osaksi kaupungin hyvinvointisuunnitelmaa vuonna 2020. Erillinen ”lapsistrategia” olisi paluuta aiempaan.

Onko erilliselle lapsistrategialle tarvetta?

Mitä asioita emme tällä hetkellä edistä, mutta joita meidän tulisi edistää strategia- ja/tai ohjelmatasolla*?

*Vaikuttava strategiatyö edellyttää fokusointia ja valintojen tekemistä

Nykytilanne

- Kaupungin strategia
 - Järvenpään Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelma 2022 - 2025
 - Alueellinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2022 - 2025 (ml. kuntakortit)
 - Järvenpään varhaiskasvatussuunnitelma
 - Järvenpään perusopetuksen opetussuunnitelma
- + (Myös muut ohjelmat, esim. kotouttamisohjelma, palveluverkkosuunnitelmat (OPKA ja HYVO), resurssiviisauden tiekartta, osallisuussuunnitelma)

Voimmeko alkaa edistää asioita nykyisiä suunnitelmia hyödyntäen vai tarvitsemmeko erillisen uuden ohjelman ns. "lapsistrategian"?

Strategia- kartta

ARVOT

Oikeudenmukaisuus

Rohkeus

Vastuullisuus

VISIO

Järvenpäälaiset voivat hyvin ja asiat hoituvat sujuvasti metropoli-alueen pohjoisessa keskuksessa.

MISSIO

Rakennamme yhdessä kaupunkia, jossa järvenpäälaisellä on turvalliset juuret ja kantavat siivet.

Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelma lasten ja nuorten näkökulmasta

Alle 18-vuotiaiden osuus väestöstä 20 %

- Perusopetuksessa 4454 oppilasta ja valmistavassa opetuksessa 98 oppilasta
- Lukiossa 1100 (sis. iltalukion)
- Varhaiskasvatuksessa 1823 (kunnall.) + 432 (yksit.)
- OPKassa henkilöstöä 1000 (2/3 koko hlöstöstä)

Hyvinvointi on myös henkilöstöasia

KTKn kautta tärkeää tietoa suuresta väestöryhmästä

Hyvinvoinnin osatekijöitä

Turvallinen elinympäristö

- koti
- rakennettu ympäristö
- luonto

Elinikäinen oppiminen

- koulutus
- oppiminen
- kehittyminen

Hyvä elämä ja toimiva arki
Kokemus psyykkisestä, fyysisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista

Terveys

- fyysinen terveys
- psyykinen terveys

Yhteisöllisyys

- perhe, ystävät, harrastukset
- osallisuus ja mahdollisuus vaikuttaa
- kokemus huomatuksi tulemisesta

Taloudellinen toimeentulo

- työ
- toimeentulo
- riittävä elintaso

Tavoitteet

- 1 Osallisuus vahvistuu ja kuntalaiset tietävät vaikutusmahdollisuuksistaan.
- 2 Yhteisöllisyys ja eri ikäisten kohtaamiset lisääntyvät.
- 3 Kulttuurihyvinvointi lisääntyy.
- 4 Kuntalaisilla on mahdollisuus jatkuvaan oppimiseen.
- 5 Kuntalaisten työllisyys lisääntyy.
- 6 Digikyvykyys kasvaa kaikissa ikäryhmissä.

Tavoitteet

- 1 Kestävä liikkuminen lisääntyy.
- 2 Liikkuva elämäntapa yleistyy liikuntaympäristöillä:
 - kaikissa ikäryhmissä, eli ns. ikävykyys kasvaa
 - kaikilla liikkumisen alueilla (harrastus- ja arkiliikunta, soveltava liikunta sekä kilpaliikunta).

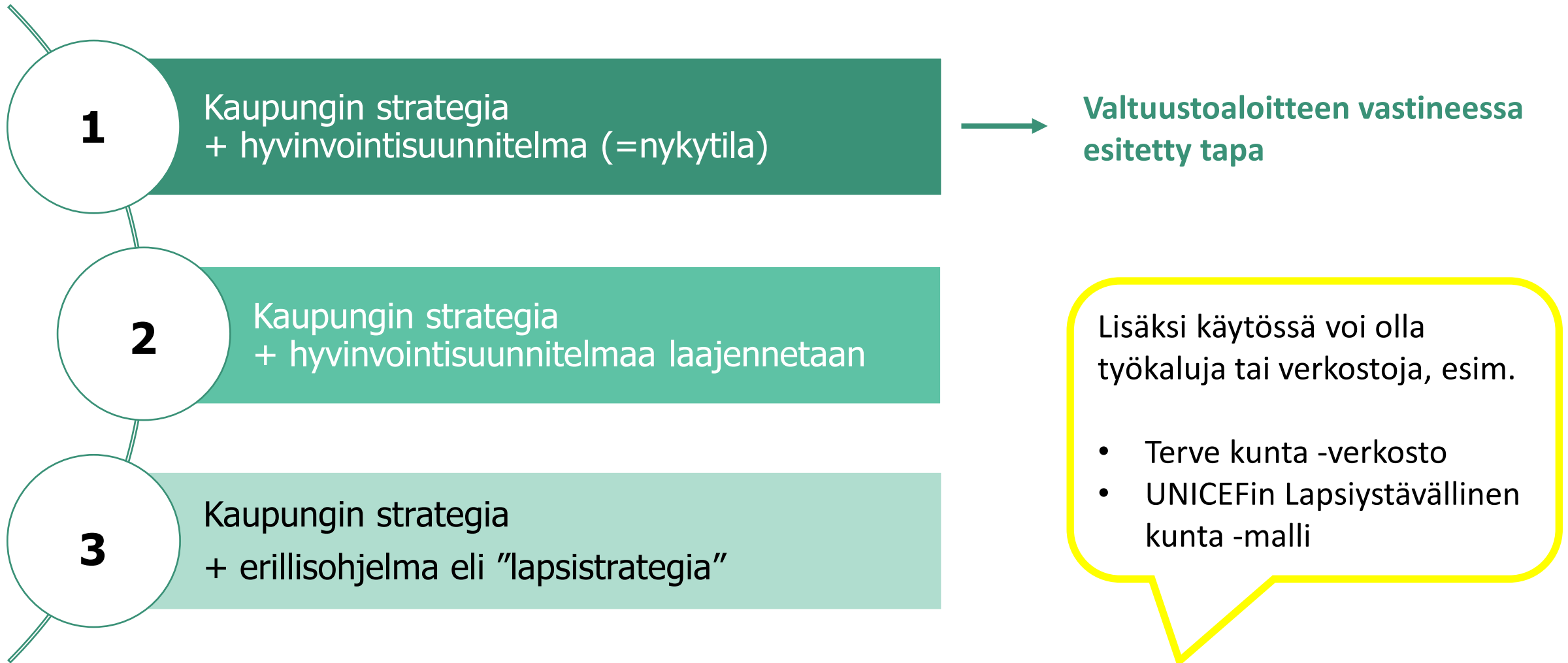
Tavoitteet

- 1 Väkivallan, lähisuhdeväkivallan, seksuaalisen häirinnän ja kiusaamisen kokemukset vähenevät.
- 2 Järvenpääläisten tyytyväisyys asuinalueeseensa pysyy korkeana.
- 3 Ikääntyneiden kaatumistapaturmat vähenevät.
- 4 Hyvinvoinnin ja turvallisuuden näkökulmat tulevat huomioiksi rakennetun ympäristön suunnittelussa ja toteutuksessa.
- 5 Liikenneturvallisuus lisääntyy.
- 6 Lähiluontoa ja virkistysalueita on riittävästi ja ne ovat saavutettavia.
- 7 Kuntalaisilla on mahdollisuus monimuotoiseen asumiseen, työhön ja yrittäjyyteen.
- 8 Päihteiden haitat yksilölle ja ympäristölle vähenevät.

Tavoitteet

- 1 Lasten ja nuorten mielenterveys vahvistuu.
- 2 Lasten ja nuorten ahdistuneisuus vähenee.
- 3 Työikäisten ja ikääntyneiden mielenterveys vahvistuu.
- 4 Elämänlaatusa hyväksi kokevien järvenpääläisten määrä pysyy korkeana.
- 5 Kuntalaisilla on mahdollisuus mielekkääseen tekemiseen, harrastamiseen ja oppimiseen
- 6 Yksinäisyys vähenee kaikissa ikäryhmissä.

Vaihtoehtoisia tapoja edistää lasten hyvinvointia Järvenpäässä

Uusi ohjelma? – näkökulmia ohjelmatyöstä

VAHVUUDET

- Mahdollistaa fokusoitumisen tiettyyn teemaan
- Erillisessä suunnitelmassa ilmiöitä ja toimintaympäristöä mahdollisuus tarkastella laajasti
- Kyseenalaistaa vanhaa ja haastaa uuteen

HAASTEET

- Erillissuunnitelmien linkittyminen toisiinsa: päällekkäisyys valmistelussa, sisällöissä ja prosessien johtamisessa
- Suunnittelu- ja raportointisykliä eriaikaisuus
- Tavoitteiden pirstaloituminen eri suunnitelmiin → Ohjelmien näkyvyys ja ”ohjausarvo”? Tavoitteiden vaikutukset resurssien jakoon? Vaikuttavuus?
- Yhteistyö ja synergiaedut palvelutuotannossa eivät ehkä toteudu parhaalla mahdollisella tavalla, mikäli suunnitelma koskee vain rajattua kohderyhmää.
- Laadintaprosessi on raskas ja resurssit rajalliset. Olisiko järkevämpi hyödyntää nykyisiä ohjelmia ja panostaa esiin.
 - ✓ käynnissä olevien seudullisten ja kansallisten hankkeiden seurantaan ja tutkimustulosten hyödyntämiseen?
 - ✓ LAVAn kehittämiseen?
 - ✓ lasten- ja lapsiperheiden hyvinvoinnin ja lastenoikeuksien teemojen kehittämiseen nykyisiä verkostoja hyödyntäen?

Työpajan tulokset

Mitä asioita emme tällä hetkellä edistä, mutta joita meidän tulisi edistää strategia- ja/tai ohjelmatasolla?

- Lasten ja nuorten mielenterveys
- Yhteisöllisyys, vertaistuki ja osallisuus
- Demokratiakasvatus ja vertaisoppiminen demokratiaan
- Lapsibudjetointi
- Omaehtoisen toiminnan mahdollisuudet
- EVAUS (erityisesti LAVA)
- Tiedolla johtaminen
- Riittävät resurssit ja laadukkaat lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelut Järvenpään vetovoimatekijänä
- Lasten ja nuorten esiin nostaminen kuntastrategiassa

1 Lasten ja nuorten mielenterveys vahvistuu.

2 Lasten ja nuorten ahdistuneisuus vähenee.

1 Osallisuus vahvistuu ja kuntalaiset tietävät vaikutusmahdollisuuksistaan.

5 Kuntalaisilla on mahdollisuus mielekkääseen tekemiseen, harrastamiseen ja oppimiseen

P1: Viisas ja oikea-aikainen toiminta
 Vaikuttavien päätösten ja toiminnan taustalla yhdistyvät asiantuntemus ja laadukas tieto. Kehitämme tiedolla johtamisen menetelmiä sekä henkilöstön asiantuntijuutta tietotyössä. Palvelujen sujuvuus paranee palvelujen muotoilua, automatisaatiota ja tekoälyä hyödyntämällä.

Prosessit

A3: Yksilöllinen huomioiminen
 Tuemme oikea-aikaisesti ja tarpeen mukaisesti elämän eri vaiheissa. Järvenpäässä varttuvat lapset ja nuoret saavat parhaan mahdollisen perustan tulevaisuuden rakentamiseen. Mahdollistamme hyvinvointia lähtökohdista riippumatta.

Järvenpäläiset

A1: Kukoistava kaupunki
 Järvenpäässä eletään luovaa ja yhteisöllistä elämää. Mahdollistamme ja kehitämme liikumista, vilkasta Vihreää kaupunkikeskustaa, järviympäristöä ja kukoistavaa kulttuurista. Nostamme näkyväksi ainutlaatuisia historiaamme.

Järvenpäläiset

- Lasten asemaa vahvistetaan kehittämällä lapsivaikutusten ennakkoarviointia ja järjestämällä LAVA-koulutusta.
- Ketteriä palvelurakenteita ja prosesseja vahvistetaan oikea-aikaisen tuen mahdollistamiseksi.
- Varhaisen tuen osaamista ja ennaltaehkäiseviä palveluita vahvistetaan opetuksen ja kasvatuksen palveluissa. Tuen tarpeen alkuvaiheessa yleisellä tuella pystytään vastaamaan laajasti ja oikea-aikaisesti tuen tarpeisiin.
- Lasten varhaista tukea edistetään kouluttamalla henkilöstöä ja rekrytoimalla kelpoisia työntekijöitä.
- Kansallisen lapsistrategian tuloksia, hankkeita ja rahoitusmahdollisuuksia hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan tukemaan kaupungin HYTE-työtä.
- Painotetaan lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin sekä lastenoikeuksien teemoja osana Terve kunta -verkoston toimintaa.

Johtava asiantuntija, strategiatyön projektipäällikkö

Saara Ojala

040 315 3451, saara.ojala@jarvenpaa.fi

Lue lisää:

[Järvenpään hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelma 2022 - 2025](#)

[Alueellinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2022 - 2025](#)

<https://stm.fi/lapsistrategia>

<https://www.lapsenoikeudet.fi/kampanja/lapsistrategia/>

[Kansallinen lapsistrategia](#)

[Kansallisen lapsistrategian toimeenpanosuunnitelma](#)

[Terve kunta -verkosto](#)